

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIV. Cena lista je \$6.00. Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 12. FEBRUARJA (FEB. 12), 1942. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 90. Acceptance for mailing at special rate postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Britska posadka v Singapuru drži svoje pozicije

Poveljstvo ignoriralo japonski ultimatum, naj kapitulira. Amerika poslala vojaške čete na holandske otoke, da zaščitijo oljna polja. Pritisk na ameriško oboroženo silo na Bataanskem polotoku se povečal, ko so Japonci vrgli pet novih divizij v boj. Moskva poroča, da so bile Hitlerjeve kolone pognane iz treh provinc in da ruske čete prodirajo naprej

London, 12. febr.—Vojni urad poroča, da se vzdržuje komunikacijske zveze z vojaško posadko v Singapuru, katero oblegajo japonske čete. Poročila o ljutih bitkah se prihajajo v London.

Singapur, 12. febr.—Britsko poveljstvo je ignoriralo japonski ultimatum, naj takoj kapitulira, čeprav je vojaška posadka, ki brani to trdnjavo, tarča silnega bombardiranja s kopnega in iz zraka. Japonci so poslali ultimatum poveljstvu večeraj zjutraj.

Poveljstvo je priznalo, da so japonske čete udarile v Singapuro z zapadne strani pod kritjem bombardiranja angleških pozicij iz zraka. Koliko časa bo britska vojaška posadka vzdržala pritisk, ni znano, toda domneva je, da se bo morala prejšnji ali slej podati japonski oboroženi sili.

Washington, D. C., 12. febr.—Državni departament je naznanil, da so bile ameriške vojaške enote poslane na holandska otoka Aruba in Curacao nedaleč od venezuelskega obrežja, da zaščitijo tamkajšnja oljna polja. Otoka ležita okrog 700 milj severovzhodno od Panamskega prekopa.

V zadnjem novembru so se ameriške čete izkrcale v holandski Gvineji, na severnem obrežju Južne Amerike, da zaščitijo rudnike baksita, ki se rabi pri izdelovanju aluminija.

Washington, D. C., 11. febr.—Vojni departament poroča, da so Japonci povečali pritisk na ameriško in filipinsko oboroženo silo na Bataanskem polotoku, kateri poveljuje general Douglas MacArthur. Pet japonskih vojaških divizij, okrog 125,000 mož, je bilo vrženih v boj na to fronto.

General MacArthur je informiral vojni departament, da njegova armada uspešno odbija naskoke sovražnika na svoje pozicije. Divje bitke so v teku v vseh sektorjih fronte. V spopadih v zraku so ameriški letalci sestrelili devet japonskih bombnikov. Od začetka vojne na Filipinih so Japonci izgubili 163 bojnih letal.

Singapur, 11. febr.—Nove japonske čete so se izkrcale na drugi strani Johorske ožine pri Singapuru in začele napadati britsko silo. Shenton Thomas, guverner Singapora, je priznal, da je situacija kritična. "Vse je v bojnih rokah," je dejal. "Praviti se moramo na vse, kar bomo mogli. Odlučitev bo kmalu padla."

Japonski topovi bruhaajo kroglice na Singapuro, dočim letalci mečejo bombe. Pod točo krogel in bomb so se morale britske čete umakniti na drugo obrambno črto. Bojazen je, da ne bodo ustavile pritiska.

Tokio, 11. febr.—Prvi japonski vojaški oddelki so oddaljeni soto stiri milje od Singapora, prva vrhovno poveljstvo danes poroča, ki je tudi napovedalo, da bo največja britska trdnjava na Daljnem vzhodu kmalu pod japonsko kontrolo.

Japonske čete so v naskoku zavzele Bukit Timah, najvišji vrh na Singaporskem otoku. Japonci letalci so metali letalke med prebivalce in britske vojaške pozicije, naj se takoj podajo. Če bodo to storili, ne bodo Japonci porušili Singapora. Po podpisal general Tomoju-

DRŽAVNI DEPARTAMENT SVARIFRANCOSKO VLADO

Obsodba kooperacije med Francijo in osiščem

WELLES ZAHTEVA POJASNILA

Washington, D. C., 11. febr.—Odnosaji med Združenimi državami in Francijo so se poslabšali po predložitvi evidence državnemu departamentu, da Petainova vlada pomaga Nemcem in Italijanom v Libiji in Japoncem v zapadnem Pacifiku. Državni podtajnik Sumner Welles je večeraj pozval v svoj urad francoskega poslanika Gastona Henry-Hayja in ga posvaril, da Amerika ne bo trpela kooperacije med Francijo in osiščem.

Welles je predložil poslaniku listo pritožb proti Petainovi vladi, katero sta sestavila on in lord Halifax, britski poslanik, na konferenci. Te se glase, da francoski parniki vozijo živila, gorolin in druge potrebščine osiščim četam v Libiji in da so v teku pogajanja med Francijo in Japonci glede izročitve francoskih bojnih ladij in parnikov, ki se nahajajo v indokinskih lukah, Japoniki.

Nekaj tednov pred japonskim napadom na Pearl Harbor, ko je bila naznanjena kooperacija med francoskimi uradniki v Indokini in Japonci, je Amerika zaprela s prelomom diplomatskih odnošajev s Petainovo vlado. Prelom je bil odločilen, ko je slednja izjavila, da ne more storiti ničesar v obstoječih okoliščinah.

Državni podtajnik je zahteval od francoskega poslanika pojasnila glede pomoči osiščim četam na konferenci, ki je trajala 45 minut. Slednji je potem izjavil, da bo predložil vse podatke po sprejeti informaciji iz Vichyja in izrazil je upanje, da bo še konferiral z Wellesom o tej zadevi. Državni podtajnik je govoril tudi v imenu Velike Britanije, ker so bili odnošaji med njo in Francijo pretrgani po kapitulaciji francoske armade pred Hitlerjevo oboroženo silo.

London, 11. febr.—Hugh Dalton, minister za ekonomsko vojno, je izjavil v parlamentu, da je dobil nadaljnje dokaze, da Francija dostavlja potrebščine osiščim četam v Libiji, kateri poveljuje nemški feldmaršal Erwin Rommel. Te vključujejo gorolin, pšenico, olje, motorna vozila in celo tanke. Dalton je dejal, da se angleška vlada posvetojuje z ameriško vlado o akcijah proti Franciji.

Švica poslala živila v Grčijo

Bern, Švica, 11. febr.—Sem je prišlo poročilo iz Aten, da so živila, katera so švicarske organizacije prispevale, prišla v Grčijo. Razpečavanje živil med stradalajoče grške prebivalce bo nadziralo švicarsko poslanstvo v Atenah.

Podmornica potopila ameriški transport

Washington, D. C., 11. febr.—Mornarični departament poroča, da je sovražna podmornica anpadla in potopila ameriško prevozno ladjo Royal T. Frank v havajskih vodah. 23 članov posadke se je rešilo, 29 pa jih pogrešajo.

Japonski general Jamahita odlikovan

Tokio, 11. febr.—Cesar Hirohito je odlikoval generala Jamahita, vrhovnega poveljnika japonske oborožene sile na Malajskem polotoku, zaradi zaslug v bitkah proti Angležem. General je dobil red vzhajajočega sonca prve vrste, najvišje odlikovanje.

Domače vesti

Neoreča v Pueblu
Pueblo, Colo.—Rojak Frank Košak, ki se je pred tremi tedni težko pobil (pri delu ali avtni nesreči?), je te dni podlegel poškodbam. Doma je bil od St. Jurja na Dolenskem.

Iz Clevelanda
Cleveland.—Župan Fr. J. Lausche je zadnje dni imenoval Vatra J. Grilla, predsednika tiskovne družbe Enakopravnost in bivšega urednika Napredka, za pomožnega pravdnika na policijskem sodišču. Njegova letna plača bo znašala \$3100. Čestitke!—Dne 9. t. m. je naglo umrl Michael Romih, star 57 let in doma od Sv. Jurja na Stajerskem. Tu zapuščata brata in omoženo sestro, v starem kraju pa mater, brata in dve sestri.—Istega dne je v bolnišnici umrl Frank Baskovič, star 54 let in rojen v Brezicah na Stajerskem. Tukaj zapuščata hčer, brata in sestro.

Naši vojniki odhajajo
Hutchinson, Pa.—Albert Lazar, član društva 683 SNPJ, je bil 3. februarja poklican v službo Strica Sama. To je že drugi član tega društva, ki je odšel k vojskom. Prvi je bil Louis Podbevšek. Želja je, da se zdrava in vesela povrneta.

Zasedanje vojnega sveta v Londonu

Razprava o kritični situaciji na Pacifiku

London, 11. febr.—Prva seja pravkar ustanovljenega vojnega sveta, ki ga tvorijo reprezentantje Velike Britanije, Avstralije, Nove Zelandije in holandske Vzhodne Indije, se je pričela večeraj, v momentu, ko Japonci ogražajo Singapur, največje britsko trdnjavo na Daljnem vzhodu.

Seji je predsedoval premier Churchill. Glavni predmet diskuzij je bila kritična situacija na Pacifiku. Očitno je, da bo Velika Britanija izgubila kontrolo nad zapadnim delom Pacifika, če bodo Japonci zasedli Singapur.

Sestanka s Churchillom so se udeležili Earle Page, reprezentant Avstralije v Londonu, W. J. Jordan, vrhovni komisar Nove Zelandije, profesor Pieter Gerbrandy, predsednik holandske vlade v izgnanstvu, in L. S. Amery, državni tajnik za Indijo. Vsi zaključki, sprejeti na seji, bodo sporočeni ameriški vladi. Ti se bodo v prvi vrsti nanašali na načrte glede obrambe holandske Vzhodne Indije in Avstralije.

La Guardia resigniral kot direktor civilne obrambe

Washington, D. C., 11. febr.—Predsednik Roosevelt je naznanil, da je newyorški župan Fiorello La Guardia resigniral kot direktor urada za civilno obrambo in da je njegovo mesto prevzel James M. Landis, dekan pravne fakultete na univerzi Harvard. Izprememba v vodstvu ni utihnila kritikov v kongresu, ki zahtevajo preiskavo glede protekcije civilistov. Senator Harry F. Byrd, demokrat iz Virginije, je dejal, da bo skupni kongresni ekonomski odsek, kateremu načeluje, zahteval podatke o delu, ki ga opravljajo uradniki in uslužbenci urada, katerih plaša je tri tisoč dolarjev in več na leto. Landis bo najbrže pozvan k zaslišanju pred tem odsekom.

Štirje vojaški letalci se ubili

Phoenix, Ariz., 11. febr.—Štirje vojaški letalci so se ubili, ko je bojno letalo tresčilo na tla pri Hachiti, N. M., in se razbilo. Eden letalec se je rešil s skokom s padalom.

Čilejska zagotovila o kooperaciji

Kongres odloči glede preloma z osiščem

Santiago, Čile, 11. febr.—Zunanji minister Jean B. Rossetti je na konferenci z reporterji ameriških listov izjavil, da se bo čilejska vlada ravnala v smislu zaključkov, sprejetih na Vseameriški konferenci v Rio de Janeiro, Brazilija, glede obrambe zapadne hemisfere. Predlog glede preloma odnošajev z Nemčijo, Italijo in Japonsko bo predložen kongresu v zadnjih tega meseca ali v prvih dneh marca, preden novoizvoljeni predsednik Juan Antonio Rios prevzame svoj urad.

Čilejska vlada je kritizirana tu in v drugih ameriških državah, ker še ni pretrgala odnošajev z osiščem. Kritika je le deloma upravičena po mnenju poznavalcev situacije. Ti trdijo, da mora dobiti gotove garancije glede obrambe svojega dolgega obrežja, ki je izpostavljen nevarnosti napada, od Združenih držav. Vlada trdi, da je čilejska letalska sila šibka in ne bi mogla preprečiti letalskih napadov s strani Japonske.

Čile je sklenila dobro kupčijo z Ameriko, v smislu katere bo slednja kupovala vse kovine, ki jih republika producira. V teku so pogajanja glede sklenitve novega trgovskega pakta.

"Odlučno poudarjam, da čilejska vlada kooperira z Ameriko in drugimi državami," je dejal Rossetti. "Ta kooperacija se bo stopnjeno povečala v vseh ožjih. Revolucije in zaključki sprejeti na konferenci v Rio de Janeiro, bodo predloženi kongresu v odobritev. Kakor druge ameriške republike, je tudi naša zainteresirana v obrambo zapadne hemisfere."

Irška vlada naj pomaga zaveznikom

Poslanec Dillon obsoja politiko nevtralnosti

Dublin, Iraka, 11. febr.—Poslanec James Dillon je v svojem govoru obsodil nevtralnost politiko vlade premijera Eamona de Valera, ki prav za prav ni nevtralna, temveč daje uteho in podporo sovražnikom Velike Britanije, Amerike in drugih držav, ki se bore proti osiščim, in zahteval, da se mora Iraka odločno postaviti v tem konfliktu na stran zaveznikov in proti Nemčiji, Italiji in Japoniki, ki so napovedale vojno Združenim državam. Če vlada tega ne bo storila, pomeni, da odobrava zahrbtni napad na Ameriko.

Premier Valera je protestiral, ko so se ameriške čete izkrcale v Severni Irski in očitno Ameriki, da je s tem kršila nevtralnost vse Irske.

"Storjeni so bili poskusi, da irsko ljudstvo pretrga tradicionalno zvezo z Ameriko," je rekel Dillon. "To se ne sme zgoditi. Dolžnost Irske je, da pomaga zaveznikom v borbi proti osiščim. Če tega ne bo storila, se bo to maščevalo nad njo."

Porota oprostila unijskega uradnika

Houston, Tex.—Porota je oprostila Jacka Frieda, pokrajinskega direktorja CIO, ki je bil obtožen, da je nadlegoval nekega stavkokaža v teku stavke proti United Creosoting Co. Fried je trdil, da je samo povedal stavkokažu, da je bila oklicana stavka in ga pozval, naj stopi in unijo. Zakon, ki prepoveduje nadlegovanje stavkokažov, je bil pred enim letom sprejet v državni zbornici.

CHURCHILL ODGOVORIL KRITIKOM VOJNE POLITIKE

Premier pohvalil poveljnika britskih čet v Libiji

ZVIŠANJE VOJASKIH PLAC

London, 11. febr.—Parlament, časopisi in javnost izražajo nezadovoljnost s potekom vojnih operacij v Libiji in zahtevajo od premijera Churchilla pojasnila, zakaj britska armada ni strla osiščne oborožene sile. Člani parlamenta so stavili Churchillu vprašanja in zahtevali informacije o libijski kampanji ter sposobnosti poveljnikov. Hoteli so vedeti, zakaj je general Claude Auchinleck odstavil generala Alana G. Cunninghama, čigar zmožnosti je hvallil ob začetku kampanje.

Churchill in Edward Grigg sta odgovarjala kritikom in pojasnjevala vzroke umikov britskih čet pred osiščno oboroženo silo. Grigg je govoril v imenu vojnega urada in naglašal, da ne bi bilo v interesu javnosti, če bi se rešetala vprašanja, ko so vojne operacije v razmahu. Churchill je v svojem odgovoru kritikom zagovarjal postopanje generala Auchinleca in ga pohvalil kot dobrega in izkušenega poveljnika.

Premier je orisal tudi oblast lorda Beaverbrooka, ki je bil nedavno imenovan za ministra produkcije bojne opreme, toda med poslanci ni vzbudil nobenega navdušenja. Churchill je dejal, da Beaverbrookova pozicija sliči oni Donald M. Nelsona, načelnika ameriškega odbora za produkcijo bojne opreme. Beaverbrook bo reprezentiral Veliko Britanijo v razgovorih z Nelsonom glede skupne mobilizacije vseh sredstev za borbo proti osiščim. Premier je rekel, da je Beaverbrook že navezal stike z Nelsonom in da oba uživata upanje predsednika Roosevelta.

Leslie Hore-Belisha, liberalac in bivši vojni minister, je izrazil bojazen, da bo prišlo do trenja med Beaverbrookom in dalavskim ministrom Bevinom glede delitve oblasti. Slednji ima še vedno oblast glede mobilizacije delavske sile v vseh fazah, ki se tičejo produkcije bojne opreme.

Churchill je v teku debate naznanil zvišanje plače vojakom in ženski pomožni armadi za \$220,000,000 letno, toda s tem ni zadovoljil kritikov. Ti so izjavili, da to zvišanje ni dovolj, če se primerja plača, ki jo dobivajo angleški vojniki z ono, ki jo prejema ameriški vojniki.

Zanikrnost usrok požara na francoskem parniku

New York, 11. febr.—Distriktni pravdnik Frank S. Hogan je izjavil, da je ogenj, ki je spreminil francoski parnik Normandie v ožgano lupino, nastal kot posledica zanikrnosti, ne sabotaže. Ta parnik leži prekužen ob pomolu v newyorški luki. Posebni odbor mornaričnih izvedencev nadaljuje preiskavo, da dožene, ali se bo parnik lahko popravil, da bo sposoben za plovbo. Parnik Normandie je bil ponos francoske mornarice in je stal \$65,000,000.

Argentinski pomorščaki stražijo obrežje

Buenos Aires, Argentina, 11. febr.—Oddelki pomorščakov so bili dodeljeni pomorski policiji, ki stražijo argentinsko obrežje, luke in tovarne na obalah. Obrambni minister je naznanil, da je bilo 95,000 mož mobiliziranih za to službo.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Ciero \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inoseststvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ciero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštovino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Za člane mladinskega krožka Chicago. — V soboto dopoldne, 14. febr., bodo člani mladinskega krožka št. 26 SNPJ imeli "Valentine party" v dvorani SNPJ. Prične se ob 10. uri zjutraj. Upamo, da se udeležijo vsi člani krožka, ker obeta se dobra zabava.

Ruth Medic, predsednica.

Varijetni program Čitalnice S. N. doma

Cleveland, Ohio. — V nedeljo, 15. febr., praznuje Čitalnica Slovenskega delavskega doma na Waterloo Rd. 15-letnico svojega obstanka. Ob tej priliki gostujejo pri jubilejnem varijetnem programu razna clevelandška pevska društva in posamezniki. Pričetek programa bo ob 3:30 popoldne s pozdravnim nagovorom. Prvo, da bodo točni in zato gletje, da boste pravočasno prišli v dvorano, to je v Slovenski delavski dom na Waterloo Rd.

Spored je jako pester in bo brez dvoma ugajal občinstvu. Tretčnega sporeda sicer ne vem, vem pa, da bodo člani dramskega društva Anton Verovšek podali enodejansko igrano "Okrog za lažjo". V vlogah nastopijo znani igralci Frank Česen, Marion Bashel, Kovač, Dolinar in R. Vadnal.

Anton Eppich prispeva zabavo kuplet; v pevskih točkah pa nastopijo zbori Jadran, Slovan, kvartet Glasbene matice in socialistična Zarja. Poleg teh nastopijo še drugi pevci in pevke v duetih in kvartetih, kot R. Jelerčić in Zaic, Edith Coff in tovariši itd.

To je jako bogat program in za vse skupaj je določena vstopnina samo 35c. Zvečer se bo vršil ples.

Apeliramo na vse zavedne clevelandške kot tudi na Slovence in Hrvate iz bližnjih naselbin, da se udeležijo 15-letnice občinske Čitalnice S. N. doma in s svojo navzočnostjo pokažejo, da razumevajo pomen takih učnih ustanov. Na svidenju!

Erazim Gorše, član.

Prosimo za "Sales tax" znamkel Cleveland, Ohio. — Slovenski narodni muzej v S. N. domu, 6409 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio, se obrača do vseh rojakov in rojakinj v državi Ohio, da bi zbirali in poslali ali prinesli v urad muzeja S. N. "sales tax" znamke, ki jih dobite pri nakupu raznega blaga. Na ta način bi zlahka, če bi se resno zavzeli, zbrali skupaj dovolj znamk, katere bi vnovčili v državnem davčnem uradu v Columbusu in s tem denarjem bi si nabavili razstavne omare za muzej. Na ta način ne bi nihče direktno nič utrpel, rešili pa bi vzajemno vsi skupaj zelo resen problem, ki je sedaj pred nami. Seveda, denarje prispevke bi zelo hvaležno sprejeli, če bi kdo kaj poklonil ustanovi. Ampak, če naberete in pošljete dosti "sales tax" znamk iz države Ohio, pomeni ravno toliko, kot če bi darovali gotov denar in vendar nikogar nič direktno ne stane, ker davek je itak vsakdo obvezan plačati pri nakupu raznega blaga. Glavno

je, da povsod zahtevate znamke, jih shranite in dostavite v muzej S.N.D.

Slovenski narodni muzej sedaj takoj nujno potrebuje nekaj razstavnih omar, katere pa morajo biti narejene nalašč za naše posebne potrebe. Te omare bodo kompaktne, moderne in na tak način narejene, da bo z vrha "show case", ob straneh na obe strani pa police z vrati, kjer se bodo hranili razni slovenski časopisi in revije, vezane v knjige. Take reči pa stanejo denar in v našem slučaju potrebujemo za enkrat najmanj vsaj \$500.00, da moremo naročiti te reči. Za vezavo listov in revij in za druge malenkosti imamo denar, nimamo pa za opremo in brez omar ne moremo pokazati zbranih reči. Blaga je že veliko zbrano v muzeju, ki je vse jako zanimivo, zato nujno potrebujemo razstavne omare, da v njih razvrstimo in razložimo reči za ogled. Zato vsi, ki ste voljni kaj pomagati v ta namen, pošljite vaš prispevek v obliki gotovine ali znamk "sales tax" v S. N. D., 6409 St. Clair Ave., Cleveland, O.—**Erazim Gorše, tajnik arhivar.**

To in ono iz St. Louisa

St. Louis, Mo. — Kakor povsod, so tudi tukaj razmere take, da nekateri delajo prav dobro, drugi bolj slabo, nekateri so pa tudi na štrajku, ali teh ni veliko.

Več ljudi me je že vprašalo, še celo moja sošolka iz Pennsylvanije, zakaj se več ne oglašim v Prosveti. Sedaj pa imam ravno čas, ker sem že dva tedna doma. To pa zato, ker sem se zakotalila in se na kelena precej pobila. To povem vsem radovednim, ki me vprašujejo, če sem zopet bolna. Ko nisem imela, da bi akoro ne mogla društvo plačati, takrat ni bilo nikogar blizu. Zelo rada bi videla, da bi prišli tudi takrat na okrog in za nas poskrbeli in bila bi jim zelo hvaležna.

Veliko me jih vpraša, če bom prišla delat za Ameriški rdeči križ. Jaz sem že pred letom prišla delati v Barnes Hospitalu. Tedaj se nisem vedela, da bodo tudi Slovenci začeli z akcijo za Rdeči križ. Zato tudi še sedaj delam tam in pomagam, ako le morem. Toliko v pojasnilo.

V soboto zvečer, 14. febr., pa tukajšnji Slovenci, vsa slovenska društva v St. Louisu, pridejo veselicu za Rdeči križ v Slovenskem domu. Torej vsi na to zabavo. Pokazimo, da smo res dobri državljani, in sicer ne samo po imenu, marveč smo tudi pripravljeni storiti vse, kar je v naši moči, v pomoč naši novi domovini, ki nam je res dobra.

Kakor povsod, tako tudi tukaj smrt ne počiva. Tukaj je umrla dobro znana rojakinja Theresa Lucas, dekliško Novak, rojena v Orehočici pri St. Jerneju na Dolenskem. Bila je zelo priljubljena, kar je pokazala tudi velika udeležba pri pogrebu. Tukaj zapuška moža, hčer in tri sinove. Na svoj rojstni dan pa je umrl Anton Bukavec, star 80 let in rojen

nekje v Beli Krajini. Tudi on zapuška družino.

Karol Zvanut pa je imel nepričakovano operacijo. Sedaj je doma in mu želimo, da kmalu ozdravi. Enako želimo tudi vsem ostalim bolnikom.

Končno se želimo srčno zahvaliti vsem za darila in karte, ki sem jih sprejela tudi iz drugih držav za moj rojstni dan. Najlepša hvala vsem.

Vi, st. louiski Slovenci, pa pridite vsi na veselico v soboto zvečer v Slovenski dom.

Theresa Franko.

Nekaj o nesmrtnem Lincolnu

Cleveland. — Zgodovinska hiša v Washingtonu, D. C., je "Peterson lodging house", ker tam je za vedno zatislil oči nepozabni rešitelj telesnega suženjstva Abraham Lincoln, predsednik Združenih držav za časa civilne vojne, ki je v tej deželi znana vsakemu šolarčku.

Prebivalci Washingtona so se še vedno radovali ob zmagi Severa nad Jugom in konfederalci, ki so se bojevali za obrano telesnega suženjstva, ko je v petek zvečer, 14. aprila leta 1865 vstopil v gledališče s svojo ženo Mary Abraham Lincoln, da prisostvujeta komediji "Naš ameriški bratranec". Ravno v sredi tretjega dejanja pa je bil Lincoln ustrejen v svoji loži. Ustrejen je bil od zadaj v glavo po notoričnem konfederalnem simpatičarju Johnu Wilkesu Boothu.

Ko je Booth ušel preko odra iz gledališča, so navzoči zdravniki skočili k smrtno ranjenemu predsedniku Združenih držav, da mu nudijo takojšnjo zdravniško pomoč. Takoj so pa spoznali, da je rana nevarna in niso dovolili, da bi Lincoln prepeljali po razdrapani cesti v Belo hišo. Tako je bil ranjeni Lincoln prenešen v Petersonovo hišo preko ceste, kjer je izdihnil zjutraj ob 7:20. Njegovo telo je takrat prenehalo živeti, ni pa umrl njegov duh, ki živi naprej in bo živel, dokler se bo pisala zgodovina.

Biti predsednik Združenih držav, North American ali kake druge banke, velikega ali malega podjetja, predsednik unije ali narodnega doma, predsednik SNPJ ali pa tudi samo društva 53, pomeni, da od časa do časa prideš v komplikacije, katere moraš razmotavati. In v komplikacije zaidejo predsedniki vseh organizacij, pa če so še tako razumni.

In kakor ima predsednik Roosevelt težke probleme pred sabo, je imel Abraham Lincoln, kolikor nam zgodovina pove, še težje probleme za časa civilne vojne, ker delali so mu preglavico celo njegovi lastni poveljniki, katere je sam nastavlil kot vrhovni poveljniki armade in morarice, kakor tudi člani kabinete in drugi. Nekateri poveljniki so delali ravno nasprotno kakor je želel njih vrhovni poveljnik.

Bilo je na pomlad leta 1832, kot čitamo, ko je v New Salem, Ill., kjer je živel mladi Lincoln, prišel sel od governerja z letaki, da takoj potrebujejo prostovoljce, ki so pripravljeno boriti se proti Indijancem rodu Black Hawk, ki so po svojem glavarju Saku s silo zavajali svoja lovišča v južnem Illinoisu. Abe, kakor so takrat klicali Lincolna, je bil brez dela, ker takrat še ni bilo WPA, trgovina Dentona Offuta, kjer je bil Abe "klerk", pa je šla bankrot.

Ko je Lincoln čital governerjev

proglas, se je takoj posvetoval z vaščani in v par dneh so se organizirali v Rushville, okraj Schuyler. (Moj komarar John Goršek v Springfieldu bo kmalu vedel, kje je Rushville, kakor jaz.) Vojaški poveljniki jim je dal prostovoljno, da si naj sami izberejo kapitana. (Pri nas smo bolj "aklihi" in imamo točke, po katerih izvolimo predsednika društva.) Kandidata sta bila nek William Kirkpatrick, lastnik žage, in Lincoln. Ko so pričitali glasove, je bil izvoljen za kapitana grocerijski pomočnik Abraham Lincoln. Tako se je pričela njegova vojaška kariera, ki pa je bila kratka. Abe je bil komaj tri mesece kapitan, a boja ni videl, ker ga ni bilo.

Osemindvajset let po tem dogodku je bil Lincoln izvoljen za predsednika Združenih držav, nad katerimi so viseli črni oblaki, ki so napovedovali krvavo vojno med bratrci. In dasi Lincoln ni nikdar prej videl vojne, ga vojaški zgodovinarji smatrajo zmognega stratega.

Ko so se južne države odločile, da se ločijo od Unije, se organizirale v konfederaciji in je vsled tega vojna med Severom in Jugom postala neizogibna, je general George McClellan dobil mandat od Lincolna, da organizira severno ali unijsko armado. Ampak general McClellan ni poslušal svojega vrhovnega poveljnika v Beli hiši, marveč je delal po "svoji glavi", kot pravimo, češ, da so Lincolnovi nasveti "blundering nuisance" ali "zmotne sitnarije".

McClellan je imel na svoji strani tudi nekatere druge avtoritete in "avtoritete", v glavnem Lincolnove politične nasprotnike, ki so mu očitali, da daje nepačne direktive svojim poveljnikom in da s tem podaljšuje vojno. (Tudi nam, ki delamo pri enotni, se vedno očita, da delamo napake.) Očitali so mu tudi, da je prevečkrat premenjal poveljnike in povsod vtičal svoj nos. Edino dobro besedo so imeli zanj, ko je dal glavno poveljstvo generalu Grantu, v čiji strategije se potem ni vtičal.

A kljub temu mu zgodovinarji dajo priznanje, da je posedoval vojaški talent, dasi ni bil nikdar general ali višji častnik. To sodijo po njegovi korespondenci, ki jo je imel med civilno vojno z generali in iz njegovih navodil vojnemu tajniku, kakor tudi iz njegovih načrtov in priporočil glede premikanja armadnih zborov ali polkov ter iz njegove kritike, ker vojaški poveljniki niso izrabili važnih momentov za manevriranje proti sovražnim postojankam. In vse to se smatra kot strategija, katero je Lincoln igral kot predsednik in vrhovni poveljniki armade in morarice.

Ena Lincolnovih napak je bila, da je takoj od pričetka poslušal svoje politične svetovalece, ki so zahtevali: "Naprej v Richmond!" In tako se je Lincoln podal njih pritisku in poslal neizveščano vojaštvo nad konfederalce, ki so porazili unijsko armado pri Bull Runu. Pozneje Lincoln ni več poslušal političnih svetovalecev v vojnih operacijah. Navadno se je posvetoval z vojaškimi poveljniki, največ pa se je zanesel na svojo lastno razsodnost.

McClellan kot prvi poveljnik je sčasoma delal precej preglativ predsedniku s svojim arogantnim in žaljivim nastopom. Največje zapreke in pomote pa je delal s svojimi nastopi proti sovražniku. In tako so se njegova poročila s fronte bolj in glasila, da je "vse mirno pri Potomacu". Kadar mu je predsednik poslal povelja, da jih izvrši, jih je zavrgel ali pa storil ravno nasprotno, samo da se ni pokoril Lincolnovim ukazom.

Leta 1861 je bil odstavljen general Scott, kateremu je bil McClellan zelo nevoščljiv poveljstva. Nato pa je Lincoln sam pričel študirati vojaško strategijo s proučevanjem raznih zgodovinskih bitk in taktike in s posvetovanjem s častniki, katerim je zaupal. Vsak dan je študiral vojne zemljevide, ker hotel je biti informiran o vseh vojnih operacijah in dogodkih. Imel je tudi svoje tajne poročevalce, ki so ga direktno obveščali, kaj se godi na fronti.

Lincoln je leta 1862 dal več priporočil generalu McClellanu, ali on je vsa predsednikova pri-

poročila zavrgel z različnimi izgovori. Ko je ta general v napadu v Peninsularju izgubil bitko, ga je predsednik odstavil. Ali ko je zmagoviti južni general Lee grozil, da napade Washington, je Lincolnov kabinet inistral, naj ponovno nastavi "malega McClellana", kateremu naj izroči obrambo glavnega mesta. To pot se je McClellan dobro odrezal in pognal v beg generala Leeja z njegovo armado vred. Ali zopet je odklonil Lincolnov nasvet, naj zasleduje konfederalce, češ, da je njegova armada preužrujena za nadaljevanje. In tako je konfederalna armada srečno ušla preko reke Potomac.

In dasi je že McClellan del Lincolnu dosti skrbil radi svoje nezmožnosti in arogance, se je pojavil še drugi general John C. Fremont, znan kot "Pathfinder", ki je predsedniku pomnožil skrbi s svojimi operacijami v dolini Missisippija. Namesto da bi se ta general boril proti konfederalcem, je intriniral s politiki, ker je hotel postaviti sam svoje cesarstvo na zapadu. Fremont se je že začel proglašati za cesarja, ko ga je Lincoln odstavil od poveljstva.

Ko je Lincoln pisal generalu Hallecku in Buellu, naj zavzame trdnjavo Fort Donelson, je isto že zavzel general Grant, ki do takrat ni bil preveč popularen. Vest o tej Grantovi zmagi je podžgala klic na nov boj do zmage. Nato je bil Halleck poklican v Washington, Grant pa je postal glavni poveljnik unijskih sil na zapadni fronti—v dolini Missisippija.

Ulysses Grant je bil poveljnik, kakršnega si je Lincoln želel. Grant je bil človek, ki se je upal zasledovati sovražnika v njegov lastni tabor. In tako mu je predsednik dovolil, da je udri v Missisippisko dolino po zavzetju Vicksburga. Pozneje je od Lincolna dobil laskavo pismo, ker se je obrnil po zavzetju Vicksburga ravno v nasprotno smer. Takrat se je Lincoln bal, da je storil napako, pozneje pa je priznal, da se je motil sam. Pismo se končuje: "I wish to make this a personal acknowledgement that you were right and I was wrong."

Drugi Lincolnov general, ki je veliko pripomogel do zmage Severa nad Jugom, je bil Sherman, ki je napravil znameniti pohod s seveda proti jugu do morja in presekal konfederalce na dvoje. Tako se je moral general Lee, poveljnik konfederalne armade, podati in bitka za Jug je bila izgubljena, kapitan stotnije, ki se je leta 1832 imela boriti proti indijancem rodu Black Hawk, pa je postal veliki rešitelj in Združene države so ostale združene. Za to rešitev Združenih držav pa je nesmrtni Abraham Lincoln plačal s svojim življenjem. Slava njegovemu spominu!

Frank Barbič 53.

Čitalnica SDD obhaja 15-letnico

Cleveland. — Ko se je pred leti pričel izdelati Delavski dom na Waterloo Rd., je bil stavoški odbor določil poseben prostora za Čitalnico, kjer naj si naš narod hrani duševne zaklade naših pisateljev in pesnikov. Takoj po otvoritvi SDD se je sešlo kakih 25 rojakov, kateri so organizirali to našo književno zbirko — Čitalnico SDD. Ta poučna ustanova je polagoma rastle in v petnajstih letih napolnila omare Čitalnice z vsakovrstnimi knjigami, ki so na razpolago čitateljem na povražilo.

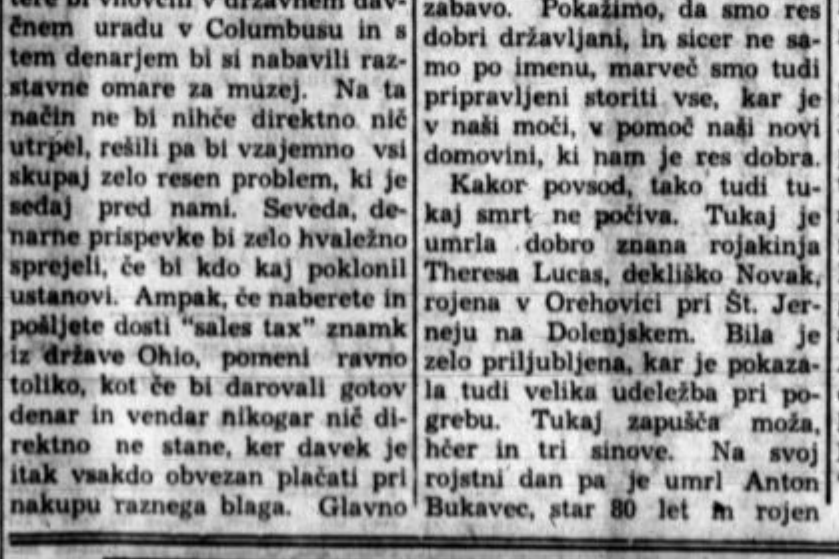
Brez dvoma so Slovenci domovi s svojimi Čitalnicami zbrali in ohranili ogromno zbirko naše književnosti, ki je največja zgodovinska vrednost vsakega naroda, doma ali na tujem. Pomniti moramo, da brez knjige ni besede, in brez muzikalnih not ni ubranega petja.

Leta je imamo do literarnih in književnih ustanov posebno spoštovanje.

Prihodnjo nedeljo popoldne, 14. febr., bo Čitalnica SDD praznovala svojo 15-letnico obstanka. V ta namen je odbor organiziral izredno izbran in dober program. Na sodelovanje je povabil pevec in igralce pevskih in dramskih zborov.

Na programu je pevski zbor Jadran, moški zbor Slovan, potem Zarja, Mladinski zbor SDD, v duetu John Zaic ml. in Betty Jelarčić, Edith Coff in Betty Jelarčić.

(Daje se 2. strani.)

Slika kaže člane unije skladiščnih delavcev (CIO) na masnem shodu v Madison Square Gardnu, New York.

Slika kaže člane unije skladiščnih delavcev (CIO) na masnem shodu v Madison Square Gardnu, New York.

je, da povsod zahtevate znamke, jih shranite in dostavite v muzej S.N.D.

Pred osemdesetimi leti

Abraham Lincoln se je rodil 12. februarja 1809 v borni koči iz brun v divjinah Kentuckyja in še kot deček se je preselil z očetom v južno Indiano in kasneje v južni Illinois. Njegova mati Nancy Hanks ga je naučila čitati in pisati in potem se je sam učil iz knjig, kolikor ni dobil za silo advokatskega znanja iz korespondenčne šole. V svojih mladih letih je bil drvar, pismonoša in štacunar; potem je bil advokat, državni poslanec, kongresnik in agitator za osvoboditev zamorskih sužnjev. V svojem 52. letu je bil izvoljen za predsednika Združenih držav in ko je nastopil predsedniško službo 4. marca 1861, je civilna vojna na jugu Amerike že izbruhnila.

Lincoln je vodil Združene države v času njihove največje krize v zadnjih 150 letih, če danes gledamo nazaj. Enajst južnih držav, ki so bile pod kontrolo sužnjedržev, je hotelo raztrgati ameriško republiko. Odepile so se kot samostojna republika pod imenom Konfederativne države ameriške, mobilizirale so svojo armado in stopile v vojno za svojo samostojnost in za obrano zamorskih sužnjev, ki so jih cenili na dve milijardi dolarjev vrednosti.

To je bila največja civilna vojna na ameriški celini, ki je trajala štiri leta in pobitih in pohabljenih je bilo čez milijon mož.

Lincoln je sovražil vojno iz dna svojega srca—ali, ko je izbral med posledicami kapitulacije pred sužnjedrži in grozotami držav, se je brez pomisleka odločil za grozote vojne in mobiliziral najprvo iz prostovoljcev, kasneje pa iz obveznih nabornikov velike armade, katere so bile naposed zmagovite. Lincoln je postavil načelo, da nobena cena ni previsoka in nobena žrtev prevelika za obrano unije Združenih držav.

Sprva so Lincolnove ali unijske armade doživle mnogo težkih porazov in dvakrat je celo bilo glavno mesto Washington v nevarnosti, da ga okupirajo konfederativci, ki so tik zraven nekaj časa kontrolirali Baltimore in kraje v Virginiji, kjer je rebelna konfederativna vlada imela svoj sedež v Richmondu.

Največja ovira za Lincolna so bile "nevtralne" države v pasu ob južnih državah; te so bile pred vsem Tennessee, Kentucky, Maryland in Missouri. Te države se sprva niso hotele udeležiti vojne z južnjaki, ker so njihovi vplivni sloji simpatizirali z rebeli, ampak za upor so se čutili preslabe. Čakale so, kam se nagne bojna sreča. Če bi bili rebeli zasedli Washington, bi bile vse te države prestopile na njihovo stran. In med čakanjem so te države razglajale "nevtralnost".

Lincoln je imel oblast, da bi bil ostro nastopil proti očitnemu izdajstvu teh držav—storil pa ni ničesar s silo. Njegove armade so udarile tam, kjer je bilo treba, kjer so se državljani dvignili z orožjem proti njegovi vladi, vse one, ki so rebelirali same z jezikom in v tisku, je pa pustil pri miru.

Lincoln je v najhujši krizi ostal, kar je bil — demokrat in človekoljub. —Lincolna so skoro do zadnjega strahovito napadali in karikirali tudi v severnih državah. Na odpadlem jugu so ga enostavno nazivali "bufon", to je opica. Njegovo skrajšano ime Abe — kakor so ga klicali njegovi prijatelji in pristaši — so enostavno izpremenili v "Ape" ali "afna". In te podle nazive z vsemi ostalimi najhujšimi nesramnostmi vred so pridno ponatiskavali v severnih mestih.

Nešetokrat so mu prijatelji svetovali, da bi bila zelo potrebna nekakšna cenzura — kljub ustavni garanciji tiska in govora, kajti nebrzdane zlobnosti, ki so se širile po vseh kotih Amerike, so silno ubijale ljudsko moralno. Lincoln je pa odločno zavrnil vse take nasvete. Naj falotje govore in pišejo, kar hočejo, dokler ne stane ničesar! Svoboda tiska in govora mora živeti tudi med vojno!

Res je živele, ampak strašna bratomorna vojna, katere bi bila pod kakšnim diktatorjem lahko končana morda v dveh letih, se je vlekla štiri leta — samo zato, ker je lahko vsakdo oviral nabore in drugače nagajal Lincolnu na vse mogoče "lepe" načine.

Kakor je Lincoln sovražil persekucije nasprotnikov vsake vrste, tako je tudi sovražil smrtno kazen. Vojaška sodišča so v teku vojne obodila na tisoče vojakov v smrt zaradi dezertacije, uporov in drugih resnih prestopkov. Predsednik je bil zadnja inštanca za pomilostenje v teh slučajih — in Lincoln ni pustil skoro nikogar ustreliti. Prišlo je tako daleč, da so Lincolna prijeli njegovi najboljši generali in prijatelji z resnim svarilom, da bo s svojimi pomilostitvami uničil moralno in armadi. Lincoln jih ni poslušal. "Ustrelitev vojaka ne bo nikomur koristila", jim je odgovoril. Njegov urad je bil vsak dan poln moških in žensk, ki so prosile pomilostjenja od smrtne kazni za svojece — in Lincoln je vsem ugodil.

Lincoln je zmagal v civilni vojni in ohranil unijo Amerike — ampak zaradi tega ni slaven. Lincoln živi in bo živel, dokler bo živele Amerika, v srcu Američanov zaradi tega, ker je raje videl najhujše prelivanje krvi, kakor pa da bi bil še nadalje gledal telesno sužnost zamorcev v južnih državah in propast demokratičnih svobodščin na tem kontinentu.

"Razdvojenost hiša ne more obstati — razdvojenost Amerika, napol svobodna in napol suženjska, ne more živeti!"

"Vlada ljudstva po ljudstvu in za ljudstvo ne sme izginiti s sveta!"

Lincoln je združil hišo in osvobodil sužnje svojega časa. Danes, po 80 letih, je Amerika v še hujši vojni — njena razdrapanja ekonomska hiša pa čaka na novega Lincolna. Ali ga že ima?

Vesti iz podjarmljene stare domovine

Ustavili zahtevaju 80.000 vojaka za Jugoslaviju
 Angora, 29. jan. — Nemacko vojno povelništvo je odpo-
 slo 80.000 do 100.000 vojaka
 Jugoslavije za spomladansko
 rativo in borbo na vzhodnom
 bojištu ter poslalo sedem bol-
 jskih in eno madzarsko divizi-
 ju v Srbijo in srbsko Macedo-
 niju. Nemci prav tako umikajo
 stane desetih bombniških e-
 sadril, ki so delovale nad Srd-
 bosno in Hercegovino v zad-
 nih petih in pol mesecih.

85 srbskih četnikov ubitih v boju
 Bern, 27. jan. (AP) — Belgraj-
 ski list Novo Vreme danes poro-
 ča, da je bilo v borbah pri Uzi-
 cu in Pozezi ubitih 80 srbskih čet-
 nikov, pet pa v boju blizu Pilo-
 vače, kar govori, da se boji vrši-
 jo v silno prostranih območjih.

Boji v Črni gori in Bosni
 Poročila, prihajajoča iz upor-
 nekga središča, govore o hudih
 bojih v ramih predelih Črne go-
 rin goratih območjih Jugosla-
 vije od jadranske obale do reke
 Sava.
 Uporniki so zavzeli mnoge
 železniške proge, pravijo
 poročila zagrebških listov. Pre-
 zna sredstva v vrbaški in bo-
 snski dolini so verjetno v rokah
 upornikov.

Vesti iz amerikanških virov
 London, 27. jan. (ONA-JCO) —
 Jugoslovanski dobro obveščen-
 ni krogi so danes objavili vest
 o izredno uspešnem delu četni-
 kov v Srbiji — zavzetje in zased-
 bo glavnih krakov dveh važnih
 železniških črt, Zagreb-Split in
 Sarajevo-Dubrovnik.
 Hrvatska "vlada"-lutka je
 nedavno naznanila, da je usta-
 vljen promet na teh progah, "za-
 radi slabega vremena."

Med tem prirejajo Nemci v
 Beogradu propagandne razstave,
 so pa zelo slabo obiskane. Da
 privabijo več ljudi, so Nem-
 razpisali nagrade: sveženj ku-
 za za vsakega tisočega obisko-
 valca.

Istočasno se je odkrilo, da so
 nemške oblasti začele zveris-
 gonjo proti prebivalstvu v juž-
 nozapadnem delu Jugoslavije.
 Poročila pravijo, da so vsako vas,
 ki je pomagala četnikom, z og-
 njem in topništvom porušili do
 tal. V Kraljevu so ustrelili nad-
 tisoč delavcev.

Novi podatki o "tretji fronti"
 Carigrad, 30. jan. (Posebno po-
 listvo) — Derek Patmoreja, —
 vorec o položaju na Balkanu
 ugleden ameriški radijski na-
 vedovalec, pred kratkim biva-
 je v balkanskih prestolnicah,
 avil dopisniku: "Ne razumem,
 kaj angleški vojaški krogi ni-
 poslali letal za sodelovanje z
 boljubi, upirajočim se nacijem
 Balkanu". Dejstvo, da je gen-
 eral Mihajlovič po radiu v zve-
 zavezniki, kaže, da bi zavez-
 ni lahko dali jugoslovanskim
 bojnikom bolj izdatno pomoč.

Novi podatki o usmrtnih v Trstu
 Buenos Aires, 18. dec. (JCO).
 — "Naša Sloga", glasilo južno-
 ameriških Jugoslovancev, posve-
 ča svojo številko dne 18. decem-
 bra ustrelitvam v Trstu. Iz tega
 lista prinašamo sledeče:
 "Fašistična Italija je vnovič
 pred vso svetovno javnostjo po-
 kazala, kako vztraja v svoji od-
 ločitvi, da naš narod preganja,
 da mu vzame vse pravice do živ-
 ljenja, da vse bolj stisne okrog
 njega verigo suženjstva, da ga
 uniči. V krajih, ki jih je Italija
 zasedla v času sedanje vojne,
 njena vojska izvršuje teror nad
 našim narodom, uporablja dra-
 konska sredstva za preprečevanje
 narodne svobode, uničevanje
 vseh kulturnih, socialnih, gospo-
 darskih in narodnostnih pridobi-
 tev in izvaja isto znano in odur-
 no politiko fašističnega režima,
 da raznorodni vse kar le more.
 Pri tem ne izbira sredstev in se
 ne obotavlja pred zločini, kadar
 se mu zdi potrebno izvršiti jih
 nad tistimi, ki mu stoji na poti,
 ki ga ovirajo pri izvrševanju nje-
 govih peklenskih načrtov. Otro-
 ke silijo hoditi v italijanske šole,
 ker so vse druge zaprte; otroke
 silijo zahajati v fašistični
 društva; inteligenco streljajo,
 zapirajo in preganjajo, narodu
 se jemlje vsa možnost za svo-
 bodno življenje. Tak teror, take
 brezskrbnosti, taka nekultu-
 rna, divjaška in nemoralna zve-
 rinstva izvršuje Italija v Slove-
 niji, Hrvatski, Primorju, Dalma-
 ciji in Črni gori že osem mese-
 cev, a v Istri, Gorici, Reki, Za-
 dru in Lastovu pa že polnih 23
 let. Ko je Italija — tedaj še ne
 fašistična — zasedla naše kraje
 od Rečine do Soče, so predsed-
 nik italijanske vlade Tittoni, zu-
 nanji minister grof Sforza in

katerim je "obnovljen sabor sta-
 rega hrvatskega kraljevstva."
 Clani sabora bodo člani stare-
 ga sabora, ki je bil razpuščen l.
 1918., če se živijo, hrvatski na-
 rodni poslanci izbrani l. 1938 v
 belgradski skupščini, člani usta-
 novitelji bivše Hrvatske seljaš-
 ke stranke, senatorji bivše Hrvat-
 ske desničarske stranke, ustano-
 vljene l. 1919., bivši častniki
 vstaške stranke in dva pred-
 stavnika, nemške narodnostne
 skupine v Hrvatski.

V uradnem sporočilu se zatr-
 juje, da bodo vsi člani sabora
 imeli dobrobit parlamentarne
 nedotakljivosti.

London, 28. jan. (ONA-JCO).
 — Začelo se je vse-kmetško gi-
 banje, ki bo združilo politične
 struje kmetijskih strank v raznih
 zasedenih, srednje-evropskih in
 balkanskih državah v močan go-
 spodarski branik. Grški, jugo-
 slovanski, češkoslovaški in drugi
 srednjeevropski in balkanski
 voditelji polagajo temelje za u-
 stvarjanje zveze, ki bo delala za
 utrjenje garancij družabnega re-
 da v smislu raznih političnih fe-
 deracij. Med voditelji tega giba-
 nja je načelnik bolgarske kmet-
 ske stranke Kosta Todorov.

Dr. Lavo Čermelj, glavni obto-
 ženec v sedanjem procesu v Tr-
 stu. Člani društva so bili iz-
 ključno Hrvati in Slovenci iz
 Julijske Krajine, a udeleževali
 so se v vseh strujah jugoslovans-
 kega javnega življenja. Med
 njimi so bili ministri v jugoslo-
 vanski vladi, pomočniki minist-
 roev, višji uradniki raznih mi-
 nisterstev; pesniki, pisatelji, ča-
 snikarji, vseučiliški profesorji,
 srednješolski in ljudskošolski u-
 čitelji, častniki vojske in morna-
 rice itd.

Da so vsi ti, kot tudi ves jugo-
 slovanski narod, težili za tem,
 da se Istra, Trst in Gorica osvob-
 ode izpod italijanskega suženj-
 stva in pridružio Jugoslaviji in
 da so za to delali, ni nobena taj-
 nost, ter je to njihova pravica,
 pravica, ki jim jo daje narodna
 zavestnost, pravica vsakega člo-
 veka, narodov in delov narodov,
 da živijo svobodni in svobodni
 domovini. Toda točno je in pri-
 bito, da se niso borili za uredni-
 čenje zgoraj imenovanega cilja
 z atentati in ne s teroristični-
 mi deli, temveč s sredstvi, ki so
 dovoljena med kulturnimi
 narodi; s propagando, izdaja-
 njem knjig in brošur, s pisanjem
 člankov, predavanji in zborova-
 nji, vse v takih mejah, da se ne
 žali odnošaje, ki so vladali med
 Jugoslavijo in njenim zahodnim
 sosedom, kajti s poslabšanjem
 odnošaje med Jugoslavijo in
 Italijo se jim sam po sebi poslab-
 šal tudi že itak obupni položaj
 našega naroda pod Italijo.

Znano je, da je v Istri, Trstu
 in Gorici čisto prišlo do spo-
 daj med italijanskimi oblastmi
 in našim narodom, toda teh spo-
 padov ni organiziral narod, tem-
 več so jih izvajale italijanske ob-
 lasti. Našim rojakom celo ni
 bilo treba sodelovati pri poško-
 dovalnih delih ali terorizmu —
 italijanske oblasti so jih obtože-
 vane, zapirale in tožile. Sedanja
 obsodba v Trstu nam to najbolj-
 še dokazuje. Večina obtožen-
 cev v zadnjih letih ni bivala v
 Italiji, temveč v Jugoslaviji. In
 vendar so obtoženi in obsojeni
 za dela, ki so se zgodila v Italiji
 v času, ko so neki med njimi bi-
 li v Jugoslaviji, drugi pa od ita-
 lijanskih oblasti internirani, tret-
 ji pa živeli v svojih rodni me-
 stih pod nadzorstvom italijan-
 skih oblasti, ki so se jim mora-
 li javljati po trikrat na dan in
 celo ponoči.

Nastaja vprašanje: zakaj so
 italijanske oblasti obtožile vse-
 ga 71 oseb in pred sodišče postavi-
 li vsega 61, ker jih 11 ni moglo
 prijeti, ko je pa samo v Jugosla-
 viji bivalo nad 70.000 Slovencev
 in Hrvatov iz Julijske Kra-
 jine?

Ze prej smo poročali po izviri-
 nih vesteh, ki smo jih prejeli,
 da so Pavelčević "vstali" pozaj-
 pri malone vse Hrvate in Slo-
 vence iz Julijske Krajine, ki so
 ostali v "neodvisni"; nekatere so

Stavkarji. Člani unije restavracijskih in hotelskih delavcev, pika-
 tirajo restavracijo Brass Rail v New Yorku.

ustrelili, drugi so po zaporih,
 tretji pa v koncentracijskih ta-
 borščih. Isto je napravila Nem-
 čija s tistimi, ki jih je dobila na
 ozemlju, ki ga je zasedla. Kakor
 Nemčija tako tudi "svobodna"
 Hrvatska ne izročata Italiji
 osebe, ki jih ta zahteva zaradi
 političnih zločinov in tudi Itali-
 ja jih ne izročata "svobodni", za-
 to je Italija postavila pred so-
 dišče samo tiste glavne, vodilne
 iz vrst Hrvatov in Slovencev, ki
 jih je dobila na ozemlju, kate-
 rega je zasedla italijanska voj-
 ska. To je v glavnem del Slo-
 venije okrog Ljubljane. Posta-
 vili so jih pred sodišče in nad
 njimi je posebni fašistični sod-
 izrekel kazni: devet jih je obsodil
 na smrt, 58 v ječo od enega
 do 30 let, štiri pa je oprostil.

Imena tistih, za katere je drž-
 avni tožilec zahteval smrtno
 kazno so:
 Dr. Lavo Čermelj, ing. Ante
 Šćuka, Ivan Ivančič, Franjo
 Kave, Viktor Bobek, Šime Kočič,
 Vekoslav Tutan, Josip Tomažič,
 Friderik Lomek, Ivo Latmal,
 Josip Vrančič in Bolčić.

Oprostilo obsodbo je državni
 tožilec zahteval za Josipa Kosa
 in Rudolfa Lenarda.

Kateri med dvanajstimi, za ka-
 tere se je zahtevala smrtna ka-
 zen, so res bili obsojeni in smrt,
 nismo mogli zvedeti, kakor tudi
 nismo mogli zvedeti vseh imen
 obtožencev, čeprav je "Odbor
 Slovencev in Hrvatov pod Itali-
 jo" povzel vse mere, da bi to
 zvedel. Uredništvo "Critice" je
 po posredovanju "United Pres-
 sa" na prošnjo omenjenega od-
 bora zahtevalo iz Trsta obširno
 poročilo. Toda v tem času je
 izbruhnila vojna med Združeni-
 mi državami in Italijo in zato
 so italijanske oblasti zaprle vse
 ameriške časnike v Italiji in
 oni več niso mogli pošiljati po-
 ročila svojim uredništvom in
 poročevalnim družbam. Tudi
 sama vest, da so v Trstu obsodi-
 li na smrt devet obtožencev,
 ni prišla naravnost iz Trsta,
 temveč čez Švico.

Pet novih grobov, v katerih
 počivajo mlada trupla, polna po-
 leta in moči, prežeta z zaved-
 nim jugoslovanskim duhom, pre-
 rešetana s svinčenkami ubijal-
 skih in s krvjo okropljenih fa-
 šističnih pušk, so nov dokaz bar-
 barstva in krutosti, s katero naš
 večni sovražnik zatira naš na-
 rod. Toda ti novi grobovi so tu-
 di nov dokaz za našo nezlomlji-
 vo moč, čvrsto vero in odločnost
 za borbo, da ne omagamo, da
 vztrajamo v borbi proti sovra-
 žniku za svobodo, rešitev in bolj-
 šo bodočnost našega naroda.

Novi žrtve, ki jih je dal
 Jugoslavije odtgnani del naše-
 ga naroda, za svoj narod, so dok-
 kaz, da ta del našega naroda v
 23 letih ni klonil s svojim du-
 hom, da ni opustil borbe in da
 bo v njej vztrajal; dokler se ne
 bodo uresničile njegove sanje,
 njegova želja in njegova odloči-
 tev: da se zlozi sovražnika in
 da se zediní s svojimi brati iste
 krvi v svobodni in močni Jugo-
 slaviji.

Zakaj so jih obsodili
 Državni tožilec, ki je v svo-
 jem govoru zahteval smrtno ka-
 zni za 12 obtoženih, za druge pa
 kazni od 1 do 30 let ječe, je ob-
 tožil dr. Lavo Čermelja kot glav-
 nega kriveca za vsa dela, ki so
 jih storili Jugoslovani iz Julij-
 ske Krajine proti Italiji kot
 glavnega organizatorja poško-
 dovalnih dejanj in duhovnega
 voditelja vse protitalijanske
 propagande.

Ing. Ante Šćuka med drugim,
 da je izvrševal poškovalna
 dejanja; Ivan Ivančević zaradi
 veleizdaje; Franjo Kave zaradi
 pokušane atentata na Mus-
 sollinja; Viktor Bobek zaradi o-
 gleduštva v korist Jugoslavije;
 Friderik Lomek, češ, da je na
 železniški postaji v Trzinu pod-
 taknil bombo, ki je eksplodirala
 in povzročila veliko škodo; Ve-
 koslav Tutan in Šime Kočič za
 teroristična dela; Josip Toma-
 žič, Ivan Lutman in Vrančič za
 organiziranje skupin za iz-
 vrševanja terorističnih del.

Unija CIO sklenila pogodbo
 New York. — Unija American
 Communications Assn. je skle-
 nila pogodbo z RCA Commu-
 nications Inc., ki določa zvišanje
 mezd za dvanajst odstotkov.
 Veljavnost pogodbe, ki krije
 1800 delavcev, poteče čez dve
 leti.

Od ust do ust
 — Si zaposlen pri velikem
 podjetju?
 — Ševreda, celih 14 dni traja,
 predno pride vaječev dovtip do
 čefa.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)
 Radelova, kvartet članov Glas-
 bene matice — Louis Belle,
 Frank Plut, John Nosan in Ven-
 cel Frank — s solosplovom pa
 John Telišman. Anton Eppich
 bo (kot sem čul) imel opravlja
 s "Kranjakim Janezom" v ku-
 pletu, igralci dramakega zbora
 Anton Verovšek pa upriporijo
 enodejansko veseligr "Okrog
 z lažo" in sicer po Florence
 Slaby, Katie Dolinar, Marian
 Babel, Frank Cesen, Richard
 Vadal in podpisani.

Vsebinska igra je sledeča: Dve
 teti sta bili v mladih letih za-
 ljubljenci v enega fanta, ko pa
 je obema izpodneslo, sta se zace-
 li smrtno sovražili. Ena se je
 kratkočasila z vzgojo pitjev,
 druga pa z vzgojo psov. Tako
 skregani prideta na obisk k svo-
 jemu nečaku in nečakinji, kate-
 ri je uslužen pri njih nekdanji
 nemu fantu. Nečak bi rad do-
 bil večjo plačo za svoje delo,
 zato se zlaže svojemu zmožal-
 cu, ki je zaljubljen v otroke, da
 je dobil sinčka in delodajalec
 mu povisja plačo.
 Zgodi se pa, da pride ta delo-
 dajalec k svojemu uslužbencu na
 večerjo — otroka pa nikjer —
 zato si izposodita otroka pri so-
 sedu (kot oni, ki je pripisal "od-
 visme" za dohodninski davek).
 Nazadnje se stvar završi tako,
 da je prav. Dve teti večerjata
 s svojim fantom in on posabi,
 da je prišel otroka gledati in
 rešena sta tudi nečak in neča-
 kinja. Igra se vrši v Ameriki.
 Vidite, program bo dober. Ali
 boste tudi vi tako dobri, da bi
 obiskali to prireditve? Menda
 ja!

Unije ADF izkazujejo napredek

Dobile so več tisoč novih članov
 Omaha, Neb. — Kako so unije
 Ameriške delavske federacije v
 dolini North Platte napredovale
 v zadnjih treh letih, je orisal list
 Unionist v posebni izdaji. Pred
 tremi leti je bila le peščica de-
 lavcev organizirana, toda zdaj
 je v omenjeni dolini sedemdeset
 uni, ki imajo 3800 članov.

"Od dveh malih unij zidarjev
 in tesarjev, ki sta životariji pred
 tremi leti, je število poskočilo
 na sedemdeset," piše omenjeni
 list. "Od l. 1930, ko je Great
 Western Sugar Co. podpisala
 prvo pogodbo z unijo, so bile
 mezde povečane za 25 do 35 o-
 stotkov. Delavci pri Dutch
 Maid Bakery Co., Cook Packing
 Co. in Terry Carpenter Refine-
 ry Co. so organizirani."
 List omenja uspehe pri orga-
 niziranju tesarjev, zidarjev, e-
 lektričarjev, voznikov, pisakar-
 jev, tiskarjev in trgovskih kler-
 kov. Predsodki proti delavskim
 unijam so izginiti, kar je v glav-
 nem rezultatu vzgojne kampanje,
 katero so unije vodile.

Nemčija nima dovolj častnikov

Stockholm, Švedska, 11. febr.
 — Po poročilih, ki so prišla sem
 iz Berlina, se je pojavilo pomanj-
 kanje častnikov na vzhodni fron-
 ti in doma, kjer se vzbujajo voja-
 ški zbori za pomladansko ofen-
 zivo proti Rusom. V nemških
 listih so bili objavljeni pozivi,
 naj se vsi bivši častniki, ki so
 služili v stari avstrijski, češkoslo-
 vaški, belgijski, litvinski, estonski
 in latvijski armadi, prijavi-
 jo policijskim avtoritetam v svrhu
 telesne preiskave in službe v ar-
 madi. To ne pomeni, da bodo vsi
 dojeljeni oboroženi sili, pričre-
 kuje pa se, da bodo pomagali pri
 transportaciji nemških čet na ru-
 ske fronte.

Trije Nemci aretirani v Braziliji

Rio de Janeiro, Brazilija, 11.
 febr. — Trije Nemci so bili areti-
 rani v Joinville, nemški nase-
 lbin v državi Santa Catharina,
 ker so govorili v svojem jeziku.
 Avtoritete so nedavno prepove-
 dale govorjenje v nemškem, ita-
 lijanskem in japonskem jeziku v
 javnih prostorih.

Manjkanje olja v Evropi. V
 Jugoslaviji ni prometa
 Bern, 30. jan. (NYT) — Poleg
 manjkanja živeža v
 Evropi je največja stiska za olje
 električno. Pokrajina za po-
 lno občuti. Navzlic nje-
 obsejnim gozdovom je se-
 Jugoslavija na vrsti.
 Poročila iz Beograda pravijo,
 da tam zaradi pomanjkanja

Razbiti ostični tanki na libijski fronti.

ŽUPAN ŽAGAR

SLAVKO SLAVEC

(Se nadaljuje.)

Zaman je čakal oreh pred hišo, da družina po večerji posedi pod njim, da se bodo pogovarjali in mu kaj zapelo. Zvezde so blestele, kar so mogle, a ni je bilo žive duše, ki bi jih prišla štet in gledat, kdaj se katera utrne. V hiši je luč gorela po vseh prostorih, v kleti in v kuhinji, na podu in na kašči. Tudi hlevi in skedenj so bili razsvetljeni. Čuječi sultan se je prestopal ob dolgi verigi pred svojo hišico in ugibal, zakaj mu nocoj enega konca verige ne obesijo na debelo žico, napeto med hišo in skednjem, za ponočno stražo.

Na dvorišču so stali vozovi in moški so nosili nanje pohištvo in tovore.

"Nakladate?" je vprašal kmet, ki je prišel mimo. Njegovi besedi se je poznalo, da ne pričakuje odgovora, da kmet doma tudi sam naklada in nakladajo po vsej vasi.

"Nakladamo," so odvrnili.

Pozneje je prišlo nekaj častnikov. Iskali so župana. V sobi se je izkazalo, da so si z županom po jezikih preveč tuji. Župan je poklical Ivana za tolmачa.

"Strehe iščemo za gospoda poveljnika," je razodel visok, suhoten stotnik z brazgotino na čelu.

"Za gospoda poveljnika in zase," je dodal krepak zastaven, nekoliko mlajši poročnik.

"Za nocoj?" je vprašal Žagar.

"Gospod poveljnik pride jutri. Mi pa, kakor vidite, smo že tu," je pikro pojasnil stotnik.

"Vidim, vidim. Bo, gospodje, bo. Strehe bo na preostajanje. Pogledite, vsa vas odhaja," je zamahnil župan proti dvorišču. "Gredo naši in gredo drugi. Hiše bodo prazne. Le nocoj bomo nekoliko na tesnem."

"Zakaj pa bežijo?" se je začudil zastavni poročnik. "Saj ni nobene nevarnosti. Tako malo nam ljudje zaupajo?"

"Zaupamo popolnoma," je odvrnil župan. "Vsi zaupamo in vemo, da bo kmalu konec srečnega konca. Pa saj veste, kako je: ženske se plašijo, otroci vreščejo, kadar topovi grme."

"Mislím," se je obrnil poročnik k stotniku in postavil nevoljno svojo sabljo predse, "da bi ljudje ne smeli bežati, če ni sile. S tem, da se umikajo, zanašajo nepotrebno razburjenje v zaledje. Župani bi morali to zabraniti."

"Pustite, pustite," je mrlil stotnik tovariša; "bo pa za nas več prostora. Saj se kmalu vrnejo."

"Poglejmo v šolo," je vabil župan. "Tam so lepe in prostorne sobe."

"Ne, v šolo pa ne," je odkimal stotnik. "Videl smo jo podnevi. Na odprtem je. Z one strani jo brž pogodijo."

"Saj se gospodje strelav ne bojijo?" je vprašal Ivan hladno.

Oče ga je ošinil s pogledom, ki je prosil, naj jih ne draži. Častniki so se ozrli zaničljivo v mladeniča, kakor da se tako bedastemu vprašanju ne izplača odgovarjati.

"Mi iščemo strehe v vaši hiši," je stotnik ukazovalno zrastle. "Najprimernejša je med vsemi. Podnevi smo vse premotrili."

"Velika čast," se je poklonil Žagar. "Jutri vam bo vse na uporabo. Za nocoj bo treba malo potrpeti."

"Katero sobe nam odkažete?" je presekal stotnik.

"Spodaj vse tri."

"In zgoraj?"

"Nocoj bi zgoraj našli malo zadremali. Jutri bo tudi tam prosto."

"Naj dremajo v skednju." Po tem povelju se

je stotnik obrnil k poročniku: "Zgoraj bo za nas. Tu pa nastanite gospode, ki pridejo za nami."

"Kakor ukazujete," se je župan rahlo upognil in odšel z Ivanom na dvorišče.

"Ne," je zaskrtil Ivan znanj. "Takah pravim nimajo, da bi nas kar iz hiše metali."

"Vojna je vojna," je skomizgnil oče.

"Ne dajamo se jim sami pod peto," je grognjal sin.

"Potrpimo."

"Vrag vzemi tako potrpljenje. Z njim smo dosegli, da nam že vsaka tuja šema zapoveduje."

"Tiho, tiho. Bo že boljše."

"Ne bo. Po tej poti ne bo."

Iz hiše se je od zgoraj razleglo otroško vekanje. Nevesta je stopila iz kuhinje na prag in zaklicala k vozovom:

"Kdo je zgoraj, da budi otroka?"

"Gospodje menda," je odvrnil Žagar. "V hiši ostanete. Zgoraj bodo spalí."

"Tja tiščijo, kjer otrok spi?"

"Pravijo, da naj gremo na skedenj."

Zastavni poročnik je stopil mimo neveste na dvorišče:

"Gospod župan, ženek in otrok ne bomo gonili na skedenj. Zakaj niste prej povedali, da je dete zgoraj? Čeprav smo vojaki, smo vendar ljudje. Oprostite, gospod stotnik je nocoj slabe volje. Le eno sobo vzamemo zgoraj, za gospoda stotnika, v drugih dveh naj spi družina."

"Kakor ukazujete, gospod poročnik," se je poklonil župan.

"Kakor ukazujete, gospod sabijač," je Ivan polglasno in porogljivo posnel očetov poklon, ko je častnik odhajal. Drugi so se njegovemu spakovanju nehotе nasmehnilí.

"Le norčuj se, burkež," je dejal oče. "Zlepa človek še najlaže opravi s temi ljudmi. Šele, ko si jih zboldel, so postali trdi in osasti. No, zdaj se že opravičujejo."

"Preveč se ponižujemo," je poudaril Ivan. Prišla je nova skupina častnikov. Župan jih je spoštljivo pozdravil in jih spremil v hišo. Vozovi so bili naloženi. Bratje so vrgli teško nepremočno platno čez nje in odšli na skedenj. V vaškem zvoniku je udarila ena. Kmalu so prišle tudi ženske z otrokom.

"Če so vas poglali, bomo še me na skednju," je rekla nevesta. "Bog ve kakšni ljudje so to."

"Zdaj se bomo morali marsičemu privaditi," je prikimala mati.

Župan je prišel in povedal, da jih častniki vabijo vse zopet v hišo, da ni treba nikomur na skedenj.

"Recite jim, naj pridejo oni za nami, če jih je strah same," je svetoval Ivan.

"Nazaj ne gremo," je pritrdil Jože. "Povejte jim, da spimo."

"Neki brkač me je hotel prijeti za roko," je potožila Tina, osemnajstletna domača hči.

"Teh par ur do jutra smo lahko tu," je vzdihnila mati.

"Zamera bo," je skomizgnil oče.

"Zadnja. Saj odrinemo," je menil Jože.

Prvi si je na visokem senu pod strešniki postal Boštjan. Dnevno in nočno delo ga je bilo utrudilo. Jedva je legel, že se je začelo njegovo enakomerno, globoko dihanje. Malo pod njim se je zavila v plahto Tina. Jože se je utaboril z nevesto in detetom v levem kotu. Ivan se je zleknil blizu očeta in matere, ki sta si na sredi poravnala nekaj sena.

(Dolje prihodnjí.)

cu, srbskem duhovnem središču v Sumadli. Udarili so v Zvoniku, Užicah, Čačku, Krupnju, Valjevu, Loznici, Šabcu in Obrenovcu, vojaško važnih mestih in železniških križiščih zahodne Srbije.

Močni četniški oddelki so popolnoma uničili nemške vojašnice v Kraljevu, Kruševcu in Novem Pazaru južno od Belgrada. V Nišu je bila tema. Električne naprave so bile razdejane in železniška proga Belgrad-Niš-Caribrod pograna v zrak na šestih mestih. Četniki so navajili na presečene posadke nemških vojašnic v Zajčarju, Negotinu in drugih mestih Vzhodne Srbije. V Smederevu ob Donavi — znamenitem po svojem vinu "smederevka" in največjem skladišču orožja za Kragujevcem — je odletelo skladišče s toliko silo v zrak, da se je štirideset milj oddaljeni Belgrad potresel. Promet je obstal. Nemški generalštabni častniki so besni kričali v gluhe telefone. Italijani v Hrvatski, Dalmaciji in Črni gori, so izgubili glave, postavljali v vsej naglici vojske radijske postaje in kakor nori vpili po pomoč. Zagreb se je tresel ob pokanju bomb. Povsod je vladala zmešnjava in nered.

Ko so Nemci prišli do sape, so napadli. Manjši oddelki oklopljenih edinic so z velikim samozaupanjem zapuščali Belgrad in se razvijali v napadalni postroj, da zadušijo "demonstracije". Četniški oddelki so jim padli na česti v bok in jih z granatami in zažigalnimi bombami uničili. Četniki so z dinamitom porušili italijanske vojašnice na Cetinju in v Danilogradu v Črni gori in uničili štiri polke pehote. V splitskem pristanišču je zletel v zrak italijanski rušilec. Neka italijanska oklopna edinica je odkorakala proti Podgorici, da "zaduši vstajo" v Danilogradu. Podgoriče ni nikoli videla. En sam vojak je ponorel prisopel do Cetinja in sporočil o pokolju. Iz Kotorja, središča italijanske zasedne vojske, je italijanski poveljnik po radiu zahteval pomoč in bombnike.

Minil je avgust, minuli so prvi dnevi septembra. Osamljene in prestrašene posadke sovražnih vojašnic so streljale v sence, a strelji iz zasede so jih kosili drugega za drugim. Preživeli so trepetajoč od strahu poslušali pesem, odmevajočo v temnih nočeh od gore do gore:

Spremite se spremit, četnici,
Ljuta će borba da bude.
Povika Jovan Babunski
Bacajte bombe, četnici.

Gromki glasovi te četniške himne sovraštva—nekateri glasbeni strokovnjaki so mnenja, da kot revolucionarna himna prekaša samo marseljezo in internacionalo—se končujejo s poveljem "bacajte bombe, četnici!" In iz teme posvetijo strelji pomešani s točo bomb.

Nemški mestni poveljnik je razumel, kaj vse to pomeni—vojno. Štiri nemške oklopne divizije so pridivljale skozi Madžarsko. Mimo Belgrada so prihrumeli na jug. Vlačilci so razmeščali 155 mm topove, da s svojim ognjem zasujejo središče odpora. Z zemunskega letališča so se dvignile v zrak jate Heinkele in Stucka, težko obložene z bombami. Tri italijanske oklopne divizije so previdno vkorakale v Črno goro in Hercegovino in dalmatinsko Primorje. Italijanske križarke in rušilci so odprli smrtonosni ogenj na dalmatinske ribiške naselbine. Ita-

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Podobno se je zgodilo v Krupnju, Čačku in Užicah; v Kraljevu so pobili 6000; v Kruševcu prav toliko; 4000 je bilo ustreljenih v Gornjem Milanovcu na jugu in v Zajčarju na vzhodu. V Mačvi sami je bilo ubitih 11.000 Srbov. Število Srbov, ubitih v Bosni in Hrvatski, znaša skoraj 400.000. Tako pravi Dušan Jovanović. To število omenjajo tudi zadnja tajna poročila o nemških in vstaških pokoljih.

Nemška lista Novo Vreme in Donau Zeitung ter časopisa srbskega fašističnega voditelja Dimitrija Ljotiča Obnova in Naša Borba, ki izhajajo vsi v Belgradu, so redno objavljali poročila o poteku teh borb. Walter Gruber, nekdanji belgrajski dopisnik DNB-a in sedaj načelnik propagandnega oddelka SS, je napisal za Novo Vreme in Donau Zeitung več člankov s podrobnimi opisi obsejanja, streljanja in moritev—uključno tudi ustrelitev devetletne deklice zaradi "komunističnega delovanja".

Nemški poveljnik Belgrada

General Russell P. Hartle, poveljnik ameriških čet, ki so se iskrcali na Irakem.

lijanski Fiati in zastareli Caproni bombniki, nesposobni za borbo v Sredozemskem morju in Afriki, so bombardirali Bar, Ucinj in četniška "gnezda" nad strmino Rišnjaka in nad Beranom v Črni gori.

Nemci so bili značilno učinkoviti in značilno brezsrčni: Šabac, srbski Verdun, je porušen do tal z bombniki in topništvom. Krupanj je v razvalinah. Loznica in Valjevo prav tako. Višegrad, slikovito staro utrdbo v Bosni, so obstreljevali trinajst ur brez prestanka. Jagodnja Plana v Sumadiji je danes pogorišče. Ves mačvanski predal v trikotu med Savo in Drino je porušen do zemlje.

Med tem so se Nemci razvili na boljših in začeli pravo vojno. Oklopne divizije so rušile in teptale vasi in mesta zahodne in srednje Srbije. Ker je bil odpor vedno hušji, so povzeli "posebne korake". Prebivalstvo mnogih vasi, moške, ženske in otroke so pokosili z ognjem iz strojníc. V Belgradu in Pančevu so spet obešali v množicah. Na Terazijah in Slaviji v Belgradu in na belgrajskem trgu so postrelili talce. Trupla so pustili ležati za opomin.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Podobno se je zgodilo v Krupnju, Čačku in Užicah; v Kraljevu so pobili 6000; v Kruševcu prav toliko; 4000 je bilo ustreljenih v Gornjem Milanovcu na jugu in v Zajčarju na vzhodu. V Mačvi sami je bilo ubitih 11.000 Srbov. Število Srbov, ubitih v Bosni in Hrvatski, znaša skoraj 400.000. Tako pravi Dušan Jovanović. To število omenjajo tudi zadnja tajna poročila o nemških in vstaških pokoljih.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Podobno se je zgodilo v Krupnju, Čačku in Užicah; v Kraljevu so pobili 6000; v Kruševcu prav toliko; 4000 je bilo ustreljenih v Gornjem Milanovcu na jugu in v Zajčarju na vzhodu. V Mačvi sami je bilo ubitih 11.000 Srbov. Število Srbov, ubitih v Bosni in Hrvatski, znaša skoraj 400.000. Tako pravi Dušan Jovanović. To število omenjajo tudi zadnja tajna poročila o nemških in vstaških pokoljih.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Podobno se je zgodilo v Krupnju, Čačku in Užicah; v Kraljevu so pobili 6000; v Kruševcu prav toliko; 4000 je bilo ustreljenih v Gornjem Milanovcu na jugu in v Zajčarju na vzhodu. V Mačvi sami je bilo ubitih 11.000 Srbov. Število Srbov, ubitih v Bosni in Hrvatski, znaša skoraj 400.000. Tako pravi Dušan Jovanović. To število omenjajo tudi zadnja tajna poročila o nemških in vstaških pokoljih.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

Nemški kazenski oddelki so pobili 4600 Srbov v Kragujevcu. Dušan Jovanović je to videl. Žrtve so streljali s strojnimi v skupinah po petdeset. Od časa do časa so Nemci morali prenehati. Strojnice so se pregrele. Dva oddelka vojakov so morali zamenjati. Prišlo jim je slabo. Četniki so jim dali pit močnega žganja in potem so "opravilo" nadaljevali. Tiste, ki so preživeli obsreševanje Šabca, so pobesili ali postreljali.

sploh ni poskušal prikrivati nasilnosti in divjstva, temveč je celo poudaril, da je vse to potrebno. Celo naznanila so nalepili po ulicah: Deset Srbov za vsakega Nemca! Pozneje so število povišali na dvajset. Trupla v Belgradu pobirajo ponoči srbski in židovski delavci pod nadzorstvom nemških oblasti.

Po Božiču so Nemci naznanili, da je preganjanje končano in odpor zlomljen. Madžarska brzojavna poročevalna družba, bolgarski uradni časnikarski odsek, italijanska poročevalna družba Stefani in nemška družba DNB so pokorno ponavljale pravljico. Toda verodostojna poročila tujih vojnih dopisnikov v Angori so odkrila resnico.

Jugoslovanska vojska pod poveljstvom generala Draže Mihajloviča je močnejša kot kdaj poprej. Onemogli in razredčeni kazenski oddelki so se umaknili iz zapadne, srednje in južne Srbije in Belgrad in Banat. Nemška in hrvaška vojašnica v Sarajevu sta oblegani. Vojašnice, dodeljene pro-nemški vojski—plačani skupini kakih 4000 mož—generalu Milana Nedića, lutke-premierja, so obkoljene v Višegradu, Tuzli, Han Pijesku in Bihaču.

Mihajlovičeva redna vojska in četniški nadzirajo vse prometne zveze in večino prometnih središč v zahodni in v srednji Srbiji. Njihovi oddelki so od septembra napredovali. Italijanske čete in njihove vojne potrebščine so v umiku, čeprav je Rim pred dnevi sporočil, da je Mussolini ukazal Mariu Roati, poveljniku druge italijanske armade, naj Hrvaško in Dalmacijo "hitro očisti".

Nemčija je zahtevala osem madžarskih in bolgarskih divizij za nadzorstvo nad Jugoslavijo in za borbo proti generalu Mihajloviču. Tri madžarske divizije so v Belgradu. Prva od treh bolgarskih divizij je prispejala v Jugoslavijo. Mihajlovič utrjuje svoje položaje po težkih izgubah, ki jih je zadal sovraž-

nim oddelkom pri njihovem napadu na cesti Valjevo-Belgrad-Kraljevo-Kragujevac.

Četniška vojna se nadaljuje. Dinamit, požigalnice, umikanje prometnih zvez, napadi, streljanje odmevajo po Belgradu od črnega zvona ob osmih, dokler se zora ne pokaže. Četniki delujejo v sami prestolnici, uničujejo nemške obhodnice.

Čudež srbskega odpora preneča mnoge, ki ne razumejo srbske miselnosti. Strokovnjaki balkanske vprašanja, razlagajo srbsko miselnost, navadno hajajo do zaključka, da Srbi med vsemi